
PWYLLGOR CRAFFU GWASANAETHAU 15.11.12

Yn Bresennol:

Y Cynghorydd Dyfrig Siencyn – Cadeirydd

Y Cynghorwyr: Alan Jones Evans, Alwyn Gruffydd, Christopher Hughes, Elin Walker Jones, Linda Ann Wyn Jones, Llywarch Bowen Jones, Siôn Wyn Jones, Eryl Jones-Williams, Beth Lawton, Dewi Owen, Liz Saville Roberts, Ann Williams, Eirwyn Williams, Elfed Wyn Williams ac R. Hefin Williams.

**Aelodau Cyfetholedig
gyda phleidlais ar faterion
addysg yn unig:**

Parchedig Robert Townsend (Yr Eglwys yng Nghymru)

Aelodau Cabinet:

Y Cynghorydd Sian Gwenllian (Addysg) – ar gyfer Eitemau
4 a 5)

Y Cynghorydd R H Wyn Williams (Gofal)

Y Cynghorydd Paul Thomas (Gwynedd Iach)

Swyddogion: Dafydd P Lewis (Cyfarwyddwr Corfforaethol), Dewi Jones (Pennaeth Addysg – ar gyfer Eitemau 4 a 5), Vera Jones (Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd), Gareth James (Rheolwr Cefnogi Aelodau a Chraffu) a Glynda O'Brien (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu).

Ymddiheuriadau: Y Cynghorwyr Huw Edwards a Peter Read, Mrs Rhian Roberts (Cynrychiolydd Rhieni Llywodraethwyr Dwyfor) a Mr Dylan Davies (Cynrychiolydd Rhieni Llywodraethwyr Meirionnydd).

1. CYHOEDDIADAU'R CADEIRYDD

Cyfeiriodd y Cadeirydd at anhwylderau'r Cynghorwyr Huw Edwards a Peter Read a dymunwyd adferiad buan a llwyr iddynt.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

3. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion cyfarfod o'r Pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 13 Medi 2012 fel rhai cywir yn ddarostyngedig i'r cywiriadau canlynol:

- (a) Eitem 4 - Newid mewn Gofal Iechyd yng Ngogledd Cymru - pwynt (f) - newid y frawddeg gyntaf i ddarllen cynigir ymestyn model, sydd wedi ei dreialu **yng Ngogledd Dinbych** yn hytrach na "ei dreialu yn Ninbych".
- (b) Newid y gair "Allt Wen" i Alltwen fel un gair ym mhwyntiau (ff), (ng) (i) a (iv).

4. AELODAU CYFETHLEDIG

Ystyriwyd cais y Pennaeth Addysg i gyfethol cynrychiolwyr o'r Undebau Athrawon i wasanaethu ar y Pwyllgor Craffu hwn.

(a) Adroddodd y Pennaeth Addysg yr arferai dau gynrychiolydd o'r Undebau Athrawon fynychu'r cyfarfodydd o Bwyllgor Craffu Plant a Phobl Ifanc y Cyngor blaenorol cyn yr etholiad ym mis Mai. Tra'n derbyn bod natur a gwaith y Pwyllgorau yn wahanol i'r drefn flaenorol gwneir cais gan yr Undebau i'r Pwyllgor ail-ystyried ei benderfyniad a gymerwyd ar 7 Mehefin 2012 ac enwebu dau gynrychiolydd o'u plith i wasanaethu ar Bwyllgor Craffu Gwasanaethau o dan drefn llywodraethu'r Cyngor newydd hwn. Tynnwyd sylw'r Aelodau gan y Pennaeth Addysg y byddai'n ddefnyddiol iddynt fod yn rhan o'r trafodaethau nid yn unig oherwydd bod mwy a mwy o ddisgwyliad ar Benaethiaid y dyddiau hyn i fod yn gyfrifol am gyllid eu hysgolion ond hefyd credir bod ganddynt, fel pobl broffesiynol, gyfraniad buddiol a theilwng i'r trafodaethau.

(b) Mewn ymateb i ymholiad gan Aelod ynglŷn â'r hawl i ail-ystyried y penderfyniad wnaed gan y Pwyllgor Craffu hwn, cadarnhaodd y Rheolwr Cefnogi Aelodau a Chraffu yn dilyn cyfarwyddyd gan y Swyddog Monitro bod modd ail-ystyried oherwydd nad oedd yn benderfyniad gweithredol y Cabinet.

(c) Amlygwyd y sylwadau canlynol gan Aelodau unigol:

- Nid oedd gwrthwynebiad i'r awgrym ac y byddai'n fuddiol derbyn cyfraniad yr Undebau Athrawon yn amodol iddynt dderbyn rôl heb bleidlais
- Pe byddir yn caniatáu'r cais, y dylid gwahodd cynrychiolwyr hefyd o Undebau Gofalwyr y Gwasanaethau Cymdeithasol
- Pryder bod cylch gorchwyl y Pwyllgor Craffu hwn yn rhy eang i fedru craffu a herio'n effeithiol ac y dylid rhannu'r gwaith i dri rhan sef addysg, iechyd a materion eraill.

(ch) Mewn ymateb, esboniodd y Rheolwr Cefnogi Aelodau a Chraffu y bwriedir ystyried cylch gorchwyl y Pwyllgor Craffu yng nghyfarfod blynyddol y Cyngor ym mis Mai nesaf yn dilyn gwaith paratoawl sydd yn cael ei wneud gan y Swyddog Monitro ar y cyfansoddiad.

Penderfynwyd: Cymeradwyo:

(i) cais yr Undebau Athrawon i ethol dau gynrychiolydd i wasanaethu ar y Pwyllgor Craffu Gwasanaethau mewn rôl heb bleidlais

(ii) yn yr un modd i wahodd Undebau'r Gofalwyr Gwasanaethau Cymdeithasol i enwebu cynrychiolwyr i wasanaethu ar y Pwyllgor Craffu hwn mewn rôl heb bleidlais

5. STRATEGAETH ADDYSG

(a) Adroddodd yr Aelod Cabinet Addysg bod y Cyngor eisoes wedi cymeradwyo ers 2009 yn ddiwrthwynebiad strategaeth ar gyfer ad-drefnu ysgolion er mwyn datblygu a chyfoethogi'r gyfundrefn addysg ac i wella profiadau plant a phobl ifanc y Sir.

(b) Lluniwyd Cynllun Blaenoriaethu'r Cyngor newydd yn dilyn yr Etholiad mis Mai a phenderfyniad y Cabinet ym mis Hydref eleni ydoedd derbyn y cyfeiriad a amlinellwyd yn y cynllun a gosod allan meysydd gwaith penodol sef:

(i) Blaenoriaethu adolygiad o ddarpariaeth addysg gynradd yn ardal Y Groeslon, i

gynnwys Carmel a Bronyfoel (Fron).

(ii) Bwrw ymlaen a symud trafodaeth sefyllfa ysgolion Meirionnydd gan adrodd ymhellach ar fanylion y cynllun i'r Cabinet.

(iii) Cynnal gwaith ymchwil i sefyllfa llefydd gweigion yn ysgolion y sir ac ystyried cynlluniau i leihau llefydd gweigion.

(c) Esboniwyd bod y Gweithgor Ad-drefnu dan y gyfundrefn flaenorol yn cynnwys aelodau ambleidiol ac fe'i hesblygwyd yn Banel Ymgynghorol. Roedd yr Aelod Cabinet yn croesawu dymuniad y Pwyllgor Craffu hwn i fod o gymorth iddi a rhoi mewnbwn ar ffurf trafodaethau fel bo modd iddi a'r Cabinet wneud penderfyniadau Pwysleisiwyd bod barn Aelodau'r Pwyllgor Craffu hwn yn werthfawr iddi.

(ch) Amlygwyd y pwyntiau canlynol gan Aelodau unigol:

- O dan y drefn flaenorol mai Cadeirydd y Pwyllgor Craffu Plant a Phobl Ifanc ac un Aelod o bob Plaid Wleidyddol fu'n gwasanaethu ar y Panel Ymgynghorol
- Nid oes rheidrwydd ar yr Aelod Cabinet i gynnull gweithgor a'r unig rôl fyddai gan yr Aelodau fyddai craffu ei phenderfyniadau terfynol ond nodwyd ei bod wedi gwahodd Aelodau'r Pwyllgor Craffu i gymryd rhan yn y broses i'w chynorthwyo.
- Ei bod yn bwysig i Aelodau fedru trafod wyneb yn wyneb gyda'r Aelod Cabinet ac y byddai sefydlu Gweithgor o'r fath yn fodd o fedru dylanwadu a lleisio dadleuon o ystyried bod dyletswydd ar Aelodau i fod yn wybyddus am y sefyllfaoedd sy'n wynebu ysgolion y Sir.
- Bod Siroedd eraill wedi mabwysiadu dulliau Cabinet sydd llawer mwy democrataidd a mwy agored na'r hyn sydd wedi ei sefydlu yng Ngwynedd.
- Pwysleisiwyd y dylai'r gyfundrefn graffu gan gynnwys fframwaith unrhyw weithgor sy'n ymwneud a monitro fod yn gorbwyso'r gwrthbleidiau
- Awgrymwyd y dylai cyfansoddiad y gweithgor gynnwys Cadeirydd neu Is-gadeirydd y Pwyllgor Craffu Gwasanaethau, aelod o bob plaid wleidyddol sy'n gwasanaethu ar y Pwyllgor Craffu, cynrychiolydd o'r Eglwys yng Nghymru a chynrychiolydd Llywodraethwyr
- Y byddai'n fuddiol i holl Aelodau'r Pwyllgor Craffu Gwasanaethau dderbyn rhaglenni o gyfarfodydd y Gweithgor

Penderfynwyd: (a) Sefydlu Gweithgor i gynnwys yr Aelodau canlynol i gynorthwyo'r Aelod Cabinet yn y broses o weithredu'r rhaglen waith ad-drefnu ysgolion y Sir:

- (a) Cadeirydd neu Is-gadeirydd y Pwyllgor Craffu Gwasanaethau
- (b) Y Cyng. Liz Saville Roberts
- (c) Y Cyng. Dewi Owen
- (d) Y Cyng. Alwyn Gruffydd
- (e) Y Cyng. Siôn Wyn Jones
- (f) Parchedig Robert Townsend, Cynrychiolydd yr Eglwys yng Nghymru
- (g) Mr Dylan Davies, Cynrychiolydd rhieni Llywodraethwyr

(b) Bod yr Aelod Cabinet Addysg yn anfon rhaglen, er gwybodaeth, i oll Aelodau eraill y Pwyllgor Craffu Gwasanaethau.

6. CANOLFANNAU HAMDDEN

(a) Derbyniwyd cyflwyniad llafar gan yr Aelod Cabinet Gwynedd Iach a'r Cyfarwyddwr Corfforaethol (DPL) yn dilyn cais gan y Pwyllgor Craffu hwn am adroddiad

cynnydd ynglyn ag adolygiad y Canolfannau Hamdden. Gosododd yr Aelod Cabinet y cefndir drwy nodi bod ail-strwythuro wedi digwydd o ddwy Adran i lunio Adran Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden gyda'r gwasanaeth yn cymryd safbwynt llawer mwy rhagweithiol i wneud effaith positif ar iechyd y cyhoedd yn dilyn arweiniad gan iechyd cyhoeddus.

(b) Cynhaliwyd 4 gwahanol adolygiad yn y maes hwn dros gyfnod o amser ac eglurodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol ar gyfundrefn adolygiadau strategol y Cyngor pryd gofynnir

- Beth yw pwrpas y gwasanaeth
- Sut y darperir y gwasanaeth
- A oes opsiynau eraill

(c) Fel rhan o adnabod arbedion fe wnaeth y Gwasanaeth Hamdden gynnig cau Canolfan Hamdden ond bu i'r Cyngor benderfynu peidio cau'r Ganolfan a chynnig edrych ar wahanol ffyrdd i redeg a chynnal y gwasanaeth sydd yn destun yr adolygiad diweddaraf ers tua dwy flynedd.

(ch) Yn deillio o gamau cyntaf yr adolygiad uchod, daethpwyd i'r casgliad mai prif bwrpas y gwasanaeth ydoedd i wella iechyd y boblogaeth a normaleiddio ffordd iach o fyw. O ganlyniad felly nodwyd bod llawer iawn mwy o ganolbwyntio yng Nghanolfannau Hamdden i wella iechyd, byw yn iach a chael neges fwy pwrpasol i'r gwasanaeth. Yn ogystal casglwyd tystiolaeth drwy holiaduron a sesiynau ffocws am farn y boblogaeth ynglŷn â hamdden yn gyffredinol. Tra roedd hanner y rhai a ymatebodd yn defnyddio canolfannau hamdden daethpwyd i'r casgliad mai cerdded a heicio oedd fwyaf poblogaidd. Adnabuwyd rhai rhwystrau megis amser i wneud gweithgareddau egniol, pellter o gyfleusterau, lleoliad, cost a hefyd diffyg gwybodaeth o'r hyn sydd ar gael.

(d) Yn dilyn hyn, gwnaed ymchwil gan ymgynghorydd allanol o ran casglu gwybodaeth a chynnig ffordd ymlaen. Noda'r ymchwil sialens i'r Gwasanaeth sef

- Adeiladau hen
- Ardal wasgaredig gyda phoblogaeth fach
- Canolfannau hamdden ddim yn gwneud elw
- Anghenion ardaloedd yn gwahaniaethu
- Diffyg cydweithio rhwng asiantaethau / cyrff

ond yn ogystal gwelwyd cryfderau yng Ngwynedd megis:

- Amgylchedd naturiol
- rhwydwaith yn bodoli'n barod
- cymunedau brwdfrydig
- adnoddau staff gyda gwahanol arbenigedd
- cysylltiadau gydag amrywiol gyrff megis iechyd, meddygon teulu, a.y.b.
- bodlonrwydd cwsmer yn uchel

(dd) Fodd bynnag, nododd y Cyfarwyddwr Corfforaethol bod her ariannol sylweddol i'r Cyngor gyda'r pecyn arbedion yn y swm o £16m a'r rhagolygon i'r dyfodol yn gwaethygu. Nodwyd bod Gwynedd yn gwario £1m y flwyddyn uwchben cyfartaledd Cymru ar wasanaethau hamdden.

(e) Roedd yr adolygiad wedi cyrraedd pwynt o adnabod y cyfleoedd ond bod angen penderfynu ai cyswllt i wella iechyd yw prif bwrpas canolfannau hamdden. Tynnwyd

sylw bod mwy o ddefnydd o ganolfannau hamdden yn lleihau gofynion ar wasanaethau eraill o ran trafferthion iechyd ar draws y boblogaeth.

(f) I gloi, nododd y Cyfarwyddwr Corfforaethol bod gwaith yn mynd ymlaen i deilwrio'r gwasanaeth i'r boblogaeth a fydd yn arwain at benderfyniadau i'w ystyried gan y Cabinet ynglŷn â newid yr ystâd o Ganolfannau Hamdden yng Ngwynedd gan fod gormod ohonynt i gymharu â'r boblogaeth ac felly bod lle i resymoli drwy ystyried:

- a ydynt wedi eu lleoli yn y mannau iawn
- a ydynt yn darparu cyfleusterau addas
- allanoli hamdden fel gwasanaeth - e.e. cwmni hyd-braich, ymddiriedolaeth
- uchafu'r defnydd o ganolfannau hamdden e.e. fwy o rôl cymunedol

Rhoddwyd cyfle i'r Aelodau graffu cynnwys y cyflwyniad uchod ac fe amlygwyd y pwyntiau canlynol ganddynt:

(i) amlygwyd pryder gan Aelod, a oedd yn rhan o'r Gweithgor a fu'n ymwneud â'r adolygiad, nad oedd rhai o'r argymhellion yn deillio o adolygiad yr ymgynghorydd allanol yn dderbyniol. Bu i'r Gweithgor drafod yr angen i ystyried sut i gadw pobl ifanc sy'n ymadael o'r ysgol i barhau gyda gweithgareddau hamdden.

Mewn ymateb, nododd y Cyfarwyddwr Corfforaethol bod rhai o'r argymhellion yn rhai y gellir eu hystyried. Ychwanegodd yr Aelod Cabinet bod ysgolion y Sir hon yn gwneud llawer gwell defnydd o'i ganolfannau hamdden na siroedd eraill ond cytunwyd bod yn rhaid mynd i'r rafaél a cheisio hyrwyddo neu adnabod gweithgareddau sy'n gynaliadwy.

- (ii) onid ellir edrych ar y posibilrwydd o drosglwyddo canolfannau hamdden i'r campfeydd llwyddiannus yn y sector preifat
- (iii) y dylid edrych ar iechyd ar ffurf hollstaidd gan gydweithio gyda gwasanaethau eraill i gynnwys iechyd meddwl a phobl gydag anabledd dysgu
- (iv) teimlwyd mai gwasanaeth ac nid busnes yw'r gwasanaeth hamdden a'i fod yn cael effaith gadarnhaol nid yn unig ar gymunedau ond hefyd yn adnodd i ymwelwyr. Dylai'r Pwyllgor dderbyn gwybodaeth ar y gwir gostau sy'n allweddol i barhad cadw'r boblogaeth yn iach.

Mewn ymateb, nododd yr Aelod Cabinet bod y gwaith hwn yn mynd rhagddo.

(v) teimlwyd bod y gwasanaeth hamdden yn bwysig iawn ac ni ddylai'r farchnad breifat ymyrryd ac oni ellir hyrwyddo fwy o ddefnydd cymunedol drwy annog clybiau i logi ystafelloedd a chyhoeddi prisiau yn lleol.

Mewn ymateb, nododd y Cyfarwyddwr Corfforaethol bod y gwasanaeth wedi adnabod codi prisiau fel un ffordd o gyfrannu tuag at yr arbedion effeithiolrwydd.

(vi) Mewn ymateb i ymholiad ynglŷn ag ail-sefydlu'r Gweithgor (a fu'n gweithredu cyn yr Etholiadau ym mis Mai ar y maes hwn), nododd y Cyfarwyddwr Corfforaethol nad oedd mwy o waith i'w gyflawni gan y Gweithgor ac mai'r cam nesaf ydoedd derbyn arweiniad gan y Cabinet ar ba drywydd i'w gymryd i'r dyfodol.

(vii) ond ddylid ystyried ffyrdd amgen o ddenu grantiau drwy gydweithio gyda Phrifysgol Bangor er mwyn cynnal ymchwil ar effeithiau ffitrwydd ar iechyd meddwl.

(viii) gwerthfawrogir derbyn crynodeb o'r cyflwyniad ynghyd â ffeithiau ariannol ynglŷn â gwerth y gwasanaeth i'r dyfodol.

(ix) y dylid gwahodd swyddog o'r Adran Addysg i roi mewnbwn i'r drafodaeth ynglŷn â gwybyddiaeth disgyblion yr ysgolion o bwysigrwydd ffitrwydd.

Penderfynwyd: (a) Derbyn, nodi a diolch am y cyflwyniad.

(b) Gofyn i'r Cyfarwyddwr Corfforaethol ddarparu crynodeb o'r cyflwyniad i gynnwys ffeithiau ariannol i'r Aelodau.

7. CYNLLUN COMISIYNU ANABLEDD CORFFOROL

Adroddodd y Rheolwr Comisiynu ar lwyddiant cyfarfod ymgynghori a gynhaliwyd yn ddiweddar ym Mhorthmadog hefo defnyddwyr y gwasanaeth. Ymatebodd 30% o'r defnyddwyr i'r holiadur anfonwyd atynt gyda'u barn yn bwydo fewn i'r Cynllun Comisiynu a gyfeirir ato uchod ac a fydd yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet ddechrau'r flwyddyn newydd.

Ymhelaethwyd ar brif ganfyddiadau'r holiadur:

- (a) pryder ynglŷn â chynghori a gwybodaeth am faterion tai
- (b) ymateb defnyddwyr Teleofal yn gadarnhaol ar y cyfan gyda 30% yn nodi ei fod yn wasanaeth ardderchog, 20% yn nodi ei fod yn wael gyda'r gweddill yn nodi ei fod yn foddhaol.
- (c) Ymateb i offer ac addasiadau yn bositif iawn gyda 43% yn nodi ei fod yn wasanaeth ardderchog a 10% yn nodi ei fod yn wael. Yn y maes hwn, nodwyd bod cytundeb ffurfiol ar y cyd, o dan Adran 33 Deddf Iechyd 2006, hefo'r Gwasanaeth Iechyd i'w harwyddo yn y Gwanwyn lle fydd cyd-storfa yn Ysbyty Bryn y Neuadd er mwyn dosbarthu offer i'r defnyddwyr ar draws Gwynedd.
- (d) Ymateb i'r gweithgareddau ddim cystal gyda defnyddwyr yn nodi eu bod yn awyddus i gael mwy o gyfleoedd yn ystod y dydd. Nodwyd bod anghenion pobl yn wahanol a'i fod yn anodd cyfarch anghenion pawb. Fodd bynnag, trafodwyd pa fath o weithgareddau fyddai'n cyfarch anghenion rhai pobl a thrywy daliadau uniongyrchol (rhoi arian drosodd i'r defnyddwyr i brynu gwasanaeth gofal dydd eu hunain) byddai modd gwneud hyn gyda'r rhai sydd yn fodlon ac yn awyddus i reoli'r gwasanaeth dydd eu hunain.
- (e) Rhai pobl yn cwyno am ofal ysbaid ac un o'r problemau a ddarganfuwyd ydoedd nad oedd y gwasanaeth yn cymryd i ystyriaeth oedran pobl. Fodd bynnag newidiwyd cofrestrriad un o'r cartrefi i allu derbyn pobl gydag anabledd corfforol ac roedd yn wybyddus bod un teulu yn hapus gyda'r ddarpariaeth.

Rhoddyd cyfle i Aelodau herio swyddogion ar ganlyniadau'r holiadur ac amlygwyd y pwyntiau canlynol:

- (a) Ymddengys o'r cyfarfod ym Mhorthmadog bod 76% o'r defnyddwyr yn anhapus gyda'r gwasanaeth gan nodi nad oeddynt yn derbyn galwadau yn ôl yn dilyn ffonio am gymorth. Newidiwyd Galw Môn i Galw Gofal a'i symud i Fae Colwyn a defnyddwyr yn methu derbyn ymateb mewn achosion brys. Nodwyd pwysigrwydd pan fydd systemau o'r fath ddim yn gweithio dylid sicrhau trefniadau amgen. Deallir bod y rhif ffôn wedi newid ond nid oedd y defnyddwyr yn ymwybodol o hyn.
- (b) Pwysigrwydd i'r gwasanaeth hwn fod ar ei orau

- (c) Nid oedd yr ystadegau yn adlewyrchu'n dda o ystyried mai dim ond 30% nododd bod y gwasanaeth Teleofal yn ardderchog – dylai'r canran hwn fod yn 80%-90% ac o ystyried bod y gwasanaeth hwn yn gysylltiad pwysig iawn i'r defnyddwyr
- (d) Cyfeiriwyd at ragamcanion Daffodil sydd yn rhagweld erbyn 2030 y bydd lleihad yn y nifer o bobl 18-64 oed gydag anabledd corfforol ond bod hyn yn gwrthddefnyddu y negeseuon a dderbynnir o ysgolion y Sir sef bod nifer y plant gydag anabledd yn cynyddu.
- (dd) Mewn ymateb i'r uchod, eglurodd y Rheolwr Comisiynu mai gwir fyddai nodi bod cynnydd yn y rhagolygon o nifer o blant gydag anabledd dysgu dros y 5 mlynedd nesaf a bod gwaith ymchwil a wnaethpwyd rhai blynyddoedd yn ôl yn dangos rhagdybiaeth y byddai cynnydd mewn anabledd dysgu i'r flwyddyn 2020. O safbwynt anabledd corfforol, roedd y Rheolwr Comisiynu o'r farn bod poblogaeth yr oedran yn gostwng yn ôl rhagdybiaeth Daffodil.
- (e) y dylid cryfhau'r cyswllt a chydweithio hefo Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr ar gyfer cynnal a chadw ac ail ddefnyddio offer
- (f) Mewn ymateb, eglurodd Uwch Reolwr Gwasanaethau Oedolion bod y gwasanaeth wedi bod yn cydweithio i gryfhau'r trefniadau yng nghyswllt Canolfan Bryn y Neuadd gyda'r offer yn cael ei ailgylchu ac arian wedi ei fuddsoddi i sicrhau bod y defnyddwyr yn derbyn yr offer perthnasol.
- (g) Mewn ymateb i ymholiad ynglŷn â'r ffaith mai dim ond 7 o bobl a dderbyniwyd gwasanaeth galluogi, esboniodd yr Uwch Reolwr Gwasanaethau Oedolion bod trosiant o fewn y maes yn isel.
- (h) Bod llawer o gwynion am y cynllun galluogi sef mai dim ond am gyfnod o 6 wythnos yn unig y darperir gwasanaeth gofal cartref gan y Cyngor a bod defnyddwyr yn gorfod derbyn gofal gan gwmnïau preifat wedi i wasanaeth y Cyngor ddirwyn i ben. Nodwyd pwysigrwydd i ddefnyddwyr fod yn ymwybodol o'r trefniant hwn oherwydd bod y defnyddwyr yn dod i arfer ac i adnabod y gofalwyr ac wedyn yn gorfod newid gofalwyr ar ol 6 wythnos.
- (i) Mewn ymateb, nododd y Rheolwr Comisiynu pwysigrwydd cael cysondeb o'r un gwasanaeth ond yn anffodus nid oedd hyn yn bosibl bob tro. Roedd y farchnad wedi newid yn benodol yn ardal Meirionnydd oherwydd bod darparwyr yn ei chael yn anodd recriwtio staff yn yr ardal ac ar adegau roedd yn orfodol prynu gwasanaeth darparwyr preifat o Bowys.
- (j) Mewn ymateb i ymholiad ynglŷn â pharhad y cynllun galluogi am fwy na 6 wythnos, nododd yr Uwch Reolwr Gwasanaethau Oedolion y ceisir bod yn hyblyg.
- (k) Cadarnhawyd bod cost Teleofal yr un fath ar draws y Sir

I gloi, nododd yr Aelod Cabinet Gofal bod swyddog wedi ei benodi ar gyfer y ddarpariaeth Teleofal a hyderir y byddir yn symud y gwasanaeth ymlaen. Ymfalchiwyd yn y gwaith a wneir gan y Swyddog Datblygu Chwaraeon Anabledd Cymru i ddenu grantiau i glybiau chwaraeon ar gyfer pobl gydag anabledd. Hyderir hefyd y gellir yn fuan benodi Pencampwr Anabledd i Gyngor Gwynedd.

Penderfynwyd: Derbyn, nodi a diolch am y cyflwyniad a'r adroddiad.

9. ANABLEDD AC AWTISTIAETH

Adroddodd yr Aelod Cabinet Gofal ei fod ynghyd a'r Cynghorydd Elin Walker Jones wedi cyfarfod ar sawl achlysur ynghylch awtistiaeth a chyfeiriwyd at Ysgol Kinsale, Treffynnon, sydd yn darparu gwasanaeth ar draws Gogledd Cymru a Lloegr. Cynhaliwyd cyfarfod gyda Mr Alwyn Rowlands, Cadeirydd Awtistiaeth ac Asperger Gogledd Cymru Gwynedd a Mon, a deallir nad oes angen digonol ar gyfer y math yma o ddarpariaeth i'w sefydlu yng Ngwynedd i'w wneud yn hyfyw. Bwriedir trafod ymhellach mewn partneriaeth gyda Chynghorau Mon a Chonwy i ganfod yr angen am y ddarpariaeth yn y lle cyntaf ac a fyddai'n bosibl sefydlu darpariaeth bwrpasol hyfyw i 10 unigolyn yng Ngorllewin Gogledd Cymru. Nid oedd sicrwydd o arian ar gyfer y ddarpariaeth ond fe fyddir yn ail-ymweld a'r mater ac yn cefnogi unrhyw fenter i geisio symud y datblygiad ymlaen.

Penderfynwyd: Derbyn, nodi a diolch am yr adroddiad uchod.

10. CYNLLUN COMISIYNU POBL HŶN

Adroddodd yr Uwch Reolwr Gwasanaethau Oedolion o'r angen i godi ymwybyddiaeth o fewn y gwasanaeth gofal am y Siarter "Urddas mewn Gofal" a lansiodd yn swyddogol yn Ebrill 2009 ac sydd yn hyrwyddo'r elfennau isod :

- Parch
- Preifatrwydd
- Hunan Barch
- Rheolaeth dros y Gofal - dydd i ddydd

Gwnaed gwaith ymchwil gyda "Age Concern" a chymerwyd sampl bychan mewn gwahanol leoliadau fel rhan o'r ymchwil sef 7 cartref preswyl, 4 darparwr Gofal Cartref (cyhoeddus), ymweld â chartrefi i gynnal trafodaethau ynghyd a sgysiau ffon gyda defnyddwyr.

Derbyniwyd canlyniadau da ar y cyfan gyda defnyddwyr cartrefi preswyl yn datgan eu bod yn cael parch, preifatrwydd, teimlo eu bod yn cael eu trin fel unigolion ac yn hapus hefo'r gwasanaeth. Roedd canlyniadau Gofal Cartref yn debyg gyda'r gofalcwyr a oedd yn ymweld yn barchus at y defnyddwyr ac yn teimlo eu bod yn cael rheoli. Derbyniwyd 3 cwyn, sydd wedi derbyn sylw teilwng. Teimlwyd bod y trefniadau yn galonogol ond rhaid sicrhau bod y gwasanaeth yn parhau i lwyddo. Roedd y trefniadau yn cael eu monitro a nodwyd pwysigrwydd bod y defnyddwyr yn teimlo mai nhw sydd yn rheoli.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, amlygwyd y pwyntiau canlynol gan Aelodau unigol:

- (a) Mewn ymateb i ymholiad ynglŷn â phe byddai defnyddwyr yn awyddus i dderbyn ymweliad i'r cartref yn hwyrach na'r hyn a gynigir, nododd yr Uwch Reolwr Gwasanaethau Oedolion bod y gwasanaeth yn ceisio sicrhau trefniadau i gyfarch dymuniad y defnyddwyr ac mewn achosion o'r fath bod taliadau uniongyrchol yn gweithio'n well lle mae'r defnyddiwr yn prynu'r gwasanaeth i gyfarch ei anghenion.
- (b) Byddai wedi bod o fudd i wahodd y Cynghorydd Gareth Thomas, Pencampwr Oedolion, i'r cyfarfod hwn i wrando ar y drafodaeth
- (c) Pryder ynglŷn â chydweithio rhwng Cartrefi Cymunedol Gwynedd a'r Gwasanaethau Cymdeithasol mewn cyflawni gwaith angenrheidiol i ddefnyddwyr

- (d) Mewn ymateb, cydnabyddai'r Uwch Reolwr Gwasanaethau Oedolion bod lle i wella'r berthynas uchod a bod gwaith wedi ei wneud i edrych ar addasiadau ac i gael sistem rwyddach i'w weithredu. Addawodd yr Aelod Cabinet Gofal drafod y mater ymhellach gyda'r Aelod Cabinet perthnasol.
- (e) Mewn ymateb i ymholiad ynglŷn a fyddai taliadau uniongyrchol yn adlewyrchu'r gwasanaeth a dderbynnir neu a fydd y gwasanaeth yn amodol i nenfwd o £50, eglurodd y Rheolwr Comisiynu Uwch Reolwr Gwasanaethau Oedolion mai £50 oedd yr uchafswm yn unol â'r polisi codi tal y Cyngor. Telir graddfa o oddeutu £11.00 yr awr am daliadau uniongyrchol fel bo defnyddwyr yn gallu prynu gwasanaeth eu hunain o'i gymharu â rhai sydd yn derbyn y gwasanaeth gan y Cyngor. Canran fechan fydd yn cymryd mantais o'r sistem taliadau uniongyrchol. Cynhelir asesiadau i weithio allan yr oriau i ymateb i anghenion y defnyddwyr. Pe byddai newid yn digwydd yn y polisi gall Llywodraeth y Cynulliad osod nenfwd ei hunain neu gall Aelodau greu polisi eu hunain ac o ganlyniad byddai defnyddwyr yn gorfod talu mwy.
- (f) bod pwysau ar y gwasanaeth yma yn mynd i gynyddu i'r dyfodol ac y byddai newid i'r sistem talu budd-daliadau yn ychwanegu at hyn drwy effeithio ar 11,000 o deuluoedd yng Ngwynedd
- (g) gofynnwyd yn gysylltiol a'r pwynt uchod, o safbwynt pobl hyn, a oedd y Cyngor yn ymateb
- (h) nododd yr Aelod Cabinet Gofal bod swyddog yn yr Adran Gyllid yn ymchwilio i effaith y newid i'r sistem talu budd-daliadau ar Wynedd ac addawodd y byddai'n gwneud cais am adroddiad i'r Cyngor llawn
- (i) diolchwyd yn bersonol i'r Cyngorydd R H Wyn Williams am ei waith clodwiw yn rhinwedd ei swydd fel Aelod Cabinet Gofal.

Penderfynwyd: Derbyn, nodi a diolch am yr adroddiad ynghyd a'r sylwadau uchod.

10. RHAGLEN WAITH FLYNYDDOL

Cyflwynwyd fersiwn ddiweddaraf o raglen waith y Pwyllgor Craffu hwn.

Penderfynwyd: Trafod y rhaglen waith yng nghyfarfod Paratoi'r Pwyllgor Craffu sydd i'w gynnal 22 Tachwedd 2012.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.00 am a daeth i ben am 12.45 pm.